

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ ระบบบัญชีเดียว

ความหมายของระบบบัญชีเดียว

ระบบบัญชีเดียว (Single – Entry System)

หมายถึง ระบบบัญชีที่บันทึกรายการค้าไม่สมบูรณ์ตามหลักการบัญชีที่ยอมรับ โดยจะมีการบันทึกบัญชีเฉพาะรายการที่สำคัญและจำเป็นเท่านั้น เช่น สมุดเงินสด และบัญชีที่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น เช่น บัญชีลูกหนี้ เจ้าหนี้ บางกิจการจะบันทึกบัญชีทุน บัญชีถอนใช้ส่วนตัว และบัญชีสินทรัพย์บางประเภทที่สำคัญ **แต่ไม่มีการบันทึกรายได้และค่าใช้จ่าย** ดังนั้นจึงต้องคำนวณหา รายได้และค่าใช้จ่าย ส่วนบัญชีสินทรัพย์หนี้สินจะได้อจากการสำรวจ สอบถามและดูหลักฐาน

ความหมายของระบบบัญชีเดี่ยว

ระบบบัญชีเดี่ยวเหมาะสำหรับกิจการเจ้าของคนเดียวที่มีขนาดเล็ก ซึ่งมีได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลและกฎหมายมิได้กำหนดให้กิจการต้องบันทึกบัญชีตามหลักบัญชีคู่ เจ้าของกิจการเป็นผู้ไม่มีความรู้ทางด้านบัญชีโดยตรง จึงบันทึกบัญชีเฉพาะรายการค้าที่สำคัญเช่น รายการรับเงินสด จ่ายเงินสด การซื้อขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ บางรายการจะบันทึกตามหลักบัญชีคู่ และบางรายการจะบันทึกด้านเดบิต หรือด้านเครดิตเพียงด้านเดียว และบางรายการไม่บันทึกบัญชีเลย แต่ได้จดบันทึกความทรงจำไว้ ทำให้รายการบัญชีต่างๆ ไม่ครบถ้วน

สมุดบัญชีที่ใช้ในระบบบัญชีเดียว

โดยทั่วไปกิจการที่บันทึกบัญชีตามระบบบัญชีเดียว จะใช้สมุดบัญชีสำหรับบันทึกความเปลี่ยนแปลงทางการเงินต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. สมุดเงินสด
2. สมุดรายวันทั่วไป
3. สมุดแยกประเภททั่วไป

1. สมุดเงินสด

เป็นสมุดที่ใช้สำหรับบันทึกรายการรับเงิน และจ่ายเงินที่เป็นเงินสด และแสดงยอดเงินคงเหลือของเงินสด ซึ่งทำให้สามารถตรวจสอบได้ว่ากิจการมีค่าใช้จ่าย และรายได้ประเภทใดเกิดขึ้นบ้าง

2. สมุดรายวันทั่วไป

สมุดบัญชีเล่มนี้จะใช้บันทึกรายการค้าต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับเงินสดหรือไม่สามารถบันทึกในสมุดเงินสดได้ เช่น รายการซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ และขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ เป็นต้น

2. สมุดแยกประเภททั่วไป

เป็นสมุดที่รวบรวมการบันทึกรายการค้าที่เกิดขึ้นไว้เป็นหมวดหมู่ ต่อจากสมุดรายวัน คือ บัญชีลูกหนี้ บัญชีเจ้าหนี้ ซึ่งอาจจัดทำในลักษณะของบัญชีรายตัว บัญชีทุน บัญชีถอนใช้ส่วนตัว และบัญชีสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน เช่น ที่ดิน อาคาร อุปกรณ์ เป็นต้น อาจจัดทำในรูปของทะเบียนสินทรัพย์ และบางบัญชีจะบันทึกเพียงเพื่อเตือนความจำเท่านั้น สำหรับบัญชีรายได้และค่าใช้จ่ายจะไม่มีเปิดบัญชีในระบบบัญชีเดียว

งบแสดงฐานะทางการเงินของกิจการ

งบแสดงฐานะทางการเงินของกิจการ คือ งบที่แสดงฐานะทางการเงินของกิจการที่จัดทำขึ้นตามหลักบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป ประกอบด้วย สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้น ตามระบบบัญชีคู่ ซึ่งกิจการใช้ระบบบันทึกบัญชีเดียว ไม่ได้จดบันทึกรายการสินทรัพย์ หนี้สิน ในระหว่างงวด ดังนั้น จึงดำเนินการหาข้อมูลเกี่ยวกับสินทรัพย์ หนี้สิน โดยการสำรวจสอบถามจากเจ้าของกิจการ บุคคลที่เกี่ยวข้อง และเอกสารประกอบ ดังต่อไปนี้

วิธีการสำรวจสอบถาม และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ข้อบัญญัติ	วิธีการดำเนินการ
เงินสดในมือ	☞ ตรวจสอบเงินสดคงเหลือที่มีอยู่จริง ได้แก่ ธนบัตร เหรียญ ดอลลาร์ธนาคัติ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับตัวเงิน เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับยอดเงินในสมุดเงินสด
เงินฝากธนาคาร	☞ ตรวจสอบจากใบแจ้งยอดเงินฝากธนาคาร

วิธีการสำรวจสอบถาม และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ข้อบัญญัติ	วิธีการดำเนินการ
ตัวเงินรับ	☞ ตรวจสอบจากตัวเงินรับที่มีอยู่ในมือและสอบถามจากเจ้าของกิจการ
ลูกหนี้	☞ รวบรวมข้อมูลจากใบกำกับสินค้าที่ขายสินค้าออกไปแต่ยังไม่ได้รับเงิน
สินค้าคงเหลือ	☞ ตรวจสอบยอดสินค้าคงเหลือและตีราคาสินค้าคงเหลือ

วิธีการสำรวจสอบถาม และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ข้อบัญญัติ	วิธีการดำเนินการ
วัสดุสำนักงาน	☞ ตรวจสอบและตีราคาในวันที่จัดทำงบประมาณ ฐานะทางการเงิน
รายได้ค้างรับ	☞ สอบถามจากเจ้าของกิจการ พร้อม ตรวจสอบหลักฐานการรับเงินจากสมุดเงินสด
ค่าใช้จ่ายจ่าย ล่วงหน้า	☞ สอบถามจากเจ้าของกิจการ พร้อม ตรวจสอบหลักฐานการจ่ายเงินจากสมุดเงินสด และสำรวจว่ามีค่าใช้จ่ายส่วนใดที่เป็นของงวด บัญชีหน้า

วิธีการสำรวจสอบถาม และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ข้อบัญญัติ	วิธีการดำเนินการ
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์	☞ สอบถามจากเจ้าของกิจการ ตรวจสอบจากทะเบียนสินทรัพย์ เอกสารการซื้อขาย และสมุดเงินสด
ค่าเสื่อราคา สะสม	☞ คำนวณราคาทุนของสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน
เจ้าหนี้	☞ ข้อมูลใบกำกับสินค้าที่ซื้อแต่ยังไม่ได้ชำระเงิน

วิธีการสำรวจสอบถาม และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ข้อบัญญัติ	วิธีการดำเนินการ
ตัวเงินจ่าย	☞ สอบถามจากเจ้าของกิจการ และ ตรวจสอบจากสำเนาตัวเงินจ่าย
ค่าใช้จ่ายค้ำ จ่าย	☞ สอบถามจากเจ้าของกิจการ และหลักฐาน การจ่ายเงินในสมุดเงินสด
รายได้รับ ล่วงหน้า	☞ สอบถามจากเจ้าของกิจการ พร้อม ตรวจสอบการรับเงินจากสมุดเงินสด ตรวจสอบ ว่ามีรายได้ส่วนใดที่เป็นของงวดบัญชีถัดไป

วิธีการสำรวจสอบถาม และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ข้อบัญญัติ	วิธีการดำเนินการ
หนี้สินระยะยาว	☞ สอบถามจากเจ้าของกิจการ พร้อมตรวจหลักฐานการก่อหนี้ เช่น สัญญาการกู้ยืม
ทุน	☞ คำนวณผลต่างระหว่างสินทรัพย์ หนี้สิน ในวันที่จัดทำงบแสดงฐานะทางการเงิน

ความแตกต่างระหว่างบัญชีเดี่ยวและระบบบัญชีคู่

ระบบบัญชีเดี่ยว	ระบบบัญชีคู่
<p>1. ใช้สำหรับกิจการเจ้าของคนเดียวที่ขนาดเล็ก มีได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล และกฎหมายมิได้กำหนดให้มีการจัดทำบัญชี (หลักบัญชีคู่)</p>	<p>1 กฎหมายกำหนดให้กิจการที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลต้องจัดทำบัญชีตามหลักบัญชีที่รับรอง</p>

ความแตกต่างระหว่างบัญชีเดี่ยวและระบบบัญชีคู่

ระบบบัญชีเดี่ยว	ระบบบัญชีคู่
2. การบันทึกบัญชีไม่สมบูรณ์ตามหลักบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป	2. การบันทึกบัญชีมีความถูกต้องสมบูรณ์ตามหลักบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป
3. การเปิดบัญชีไม่ครบทุกหมวดหมู่	3. เปิดบัญชีครบทุกหมวดและบัญชีแยกประเภทแต่ละหมวด

ความแตกต่างระหว่างบัญชีเดี่ยวและระบบบัญชีคู่

ระบบบัญชีเดี่ยว

4. **ไม่สามารถ**พิสูจน์ยอดความถูกต้องของการบันทึกบัญชีในการจัดทำบทดลองได้

ระบบบัญชีคู่

4. **สามารถ**พิสูจน์ยอดความถูกต้องของการบันทึกบัญชีในการจัดทำบทดลองได้

ความแตกต่างระหว่างบัญชีเดี่ยวและระบบบัญชีคู่

ระบบบัญชีเดี่ยว	ระบบบัญชีคู่
5. ขาดการควบคุมภายในที่ดี เนื่องจากไม่มีการประสานงาน และแบ่งงานของแผนกบัญชี ซึ่ง อาจทำให้เกิดการทุจริตได้ง่าย	5. มีระบบการควบคุมภายในที่ดี มีการประสานงาน และแบ่งงานของแผนกบัญชี เป็นวิธีการป้องกันการเกิดการทุจริตได้

จบความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ
ระบบบัญชีเดียว

- ครูอาริษา พึ่งเสนาะ
- แผนกวิชาบัญชี
- วิทยาลัยอาชีวศึกษาเพชรบุรี